

И-56
04.03.99

В И С Ш А Д В О К А Т С К И С Ъ В Е Т

Гл. № 1/К. 9/1999
04.03.99
Г-жа С. Бончева

ДО КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

С Т А Н О В И Щ Е
на Висшия адвокатски
съвет по конституционно
дело N 1/99

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

По направеното искане за установяване на противоконституционност на разпоредби от Наказателно-процесуалния кодекс Висшият адвокатски съвет изразява следното становище.

I. ЗА ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННОСТ НА РАЗПОРЕДБИ ОТ НАКАЗАТЕЛНО-ПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС ПОРАДИ ПРОТИВОРЕЧИЕ С ЧЛ. 127, Т. 1 ОТ КОНСТИТУЦИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (КРБ).

1. Висшият адвокатски съвет счита, че посочените в Раздел I от искането разпоредби – чл. 192, ал. 2 НПК, чл. 207, ал. 1 НПК, чл. 212 НПК, чл. 230, ал. 1 и ал. 2 НПК и чл. 395 НПК НЕ ПРОТИВОРЕЧАТ на чл. 127, т. 1 КРБ.

= Съгласно чл. 192, ал. 2 НПК предварително производство може да образува и следователят, за което уведомява незабавно прокурора. Правомощието на следователя да образува предварително производство не представлява действие по "привличане към наказателна отговорност" по смисъла на чл. 127, т. 1 КРБ. Предварително производство се образува при наличието на законен повод и достатъчно данни (чл. 186, ал. 1 НПК) или когато се налага извършването на неотложни следствени действия (чл. 186, ал. 2 НПК). То се образува и когато извършителят е неизвестен (чл. 192а НПК). С оглед на това правомощието на следователя да образува предварително производство, което по силата на чл. 128 КРБ е оправомощен да осъществява, не е "привличане към наказателна отговорност", а част от конституционно предвидената дейност на следствените органи.

= НЕ ПРОТИВОРЕЧИ на КРБ и чл. 230, ал. 1 и ал. 2 НПК, която дава възможност на помощник-следователя да образува дознание. Видно от цитираната норма, помощник-следователят действа като орган на следователя и прокурора, които упражняват пряк и своевременен контрол върху неговите актове. Правомощията, с които помощник-следователят разполага, го определят като помощен орган на следователя, който има ограничена оперативна самостоятелност. Поради това не противоречат на КРБ нито процесуалният статут на помощник-следователя, нито правомощията му по чл. 230, ал. 1 и ал. 2

НПК.

= Съгласно чл. 128 КРБ следствените органи осъществяват предварителното производство по наказателни дела. Текстът на нормата е изчерпателен, поради което следва да се приеме, че прокурорът не е орган, осъществяващ предварителното производство.

Следствените органи не биха могли да изпълнят конституционното си задължение да осъществяват предварителното производство, ако нямат законова възможност да повдигат и изменяват обвинението (чл. 207, ал. 1 НПК, чл. 395 НПК, чл. 212 НПК). Едва след повдигането и предявяването на обвинението възниква фигурата на обвиняемия с предвидените в закона процесуални права и средства за защита, след което в пълна степен се разгръща предварителното производство.

Не може да има предварително производство, ако органът, който е оправомощен да го осъществява, е лишен от възможност да повдига и изменява обвинението. Това не е и смисълът на чл. 127, т. 1 КРБ.

Осъществявайки правомощията си по чл. 127, т. 1 КРБ, прокурорът може да отмени всяко постановление на органа на предварителното производство за привличане на обвиняемия в това качество, ако то противоречи на закона, или да разпореди на органа на предварителното производство да повдигне обвинение или да го измени. Също в изпълнение на правомощията си по чл. 127, т. 1 КРБ прокурорът осъществява привличането към наказателна отговорност на обвиняемия, внасяйки в съда обвинителен акт, който съдържа окончателната формулировка на обвинението и с това определя пределите на наказателната отговорност и предмета на делото.

С оглед на това правомощията на органите на предварителното производство по повдигане и изменяване на обвинението не следва да се разглеждат изолирано от предвидените в НПК правомощия на прокурора за контрол върху предварителното производство и за внасяне на окончателното обвинение в съда.

Ако прокурорът би повдигал и изменявал обвинението на предварителното производство, той противно на чл. 128 КРБ би се превърнал в орган, осъществяващ предварителното производство (или част от него).

С оглед на това Висшият адвокатски съвет счита, че разгледаните разпоредби на НПК НЕ ПРОТИВОРЕЧАТ на КРБ.

2. По отношение на посочените в Раздел I на искането норми – чл. 399, ал. 1 НПК, чл. 400 НПК и чл. 403 НПК Висшият адвокатски съвет счита, че те ПРОТИВОРЕЧАТ на чл. 128 (а не на чл. 127, т. 1) КРБ.

Съгласно чл. 128 КРБ предварителното производство се осъществява от следствените органи.

Посочените в чл. 399, ал. 1 НПК, чл. 400 НПК и чл. 403 НПК органи изцяло не принадлежат към съдебната власт. За разлика от помощник-следователя, който е помощен орган на следователя и действа под негово ръководство, органите по чл. 399, ал. 1 НПК, чл. 400 НПК и чл. 403 НПК не са обвързани с ръководството на следователя.

Така предварителното производство по наказателните дела изцяло се осъществява от органи, които не са оправомощени от чл. 128 КРБ.

II. ЗА ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННОСТ НА РАЗПОРЕДБИ ОТ
НАКАЗАТЕЛНО-ПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС ПОРАДИ ПРОТИВОРЕЧИЕ С ЧЛ. 128
КРБ.

1. Както беше посочено, помощник-следователят (чл. 48 НПК, чл. 229 НПК) е помощен орган на следователя със силно ограничена оперативна самостоятелност. Той действа под негово непосредствено ръководство и под контрола на прокурора. Помощник-следователят образува дознание и привлича обвиняемия в това качество по нареждане на следователя (чл. 230, ал. 1 НПК). В неотложни случаи той може да извърши тези действия и самостоятелно, но в срок от 24 часа е длъжен да уведоми следователя и прокурора (чл. 230, ал. 2 НПК). Мярката за неотклонение се определя със съгласието на следователя или прокурора (чл. 230, ал. 3 НПК). Указанията на следователя са задължителни за помощник-следователя (чл. 230, ал. 1 НПК). Поради това Висшият адвокатски съвет счита, че нормите, регулиращи действията на помощник-следователя, НЕ СА В ПРОТИВОРЕЧИЕ с чл. 128 КРБ.

2. Другояче стои обаче въпросът с дознателя по смисъла на чл. 400 НПК, който е "офицер с подходяща подготовка", назначен или определен със заповед на съответния началник. Съответният министър или началникът на управление Строителни войски могат да разпоредят дознанието да се извърши и от други органи с подходяща подготовка. Предоставена е и възможност на съответния началник да се разпорежда с дознанието – като го прекрати, върне за допълнително разследване или го изпрати на военния прокурор с предложение за съставяне на обвинителен акт (чл. 403 НПК). Началникът може да определя и мерки за процесуална принуда (чл. 404 НПК).

Тези органи са изцяло извън съдебната власт и не са оправомощени да осъществяват предварителното производство съгласно чл. 128 КРБ. Поради това Висшият адвокатски съвет счита, че разпоредбите на чл. 400, ал. 1, ал. 2, ал. 3 и ал. 4 НПК, чл. 403 НПК и чл. 404, ал. 1 НПК ПРОТИВОРЕЧАТ на чл. 128 КРБ.

ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ВИШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:

(Александър Караминков)

А. Караминков
